

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HÂKİM VE SAVCI ADAYLARI İÇİN MESLEK ÖNCESİ EĞİTİM SETİ

Adli Yargıya Yönelik
Eğitim Materyalleri

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION

EUROPEAN UNION – COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

İÇİNDEKİLER

2	Materyal No. 1: Eğitim Öncesi Değerlendirme Formu
3	Materyal No. 2: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, Uluslararası Belgelerde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde İfade Özgürlüğüne Sağlanan Korumaya İlişkin Genel Çerçeve
3	Ulusal ve Uluslararası Normatif Kaynaklar
3	İfade Özgürlüğü Hakkının Kapsamı
3	Medyanın Rolü
4	Negatif ve Pozitif Yükümlülükler
5	Materyal No. 3
6	Materyal No. 4
7	Materyal No. 5
8	Materyal No. 6
9	Materyal No. 7: Üç Aşamalı Testin Türk Hukukunda ve Pratiğinde Uygulanması
12	Materyal No. 8: Delfi – Estonya, Başvuru No. 64569/09
13	Materyal No. 9
18	Materyal No. 10: Isınma Alıştırmasında Kullanılacak İfadeler
18	I. Hakaret Konusunda
18	II. Ağır Eleştiri Konusunda
18	III. Nefret Söylemi Konusunda
20	Materyal No. 11: İfade Özgürlüğü ve Hakaret ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Standartlar
21	Materyal No. 12: Hakaret Suçları ile İlgili Ulusal Mevzuat
21	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
22	Türk Ceza Kanunu
24	Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında 5816 Sayılı Kanun
25	Basın Kanunu
26	İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
27	Materyal No. 13: Hakarettten Sorumlu Tutulmama Koşulları
28	Materyal No. 14: Ömek Olay İncelemesi
29	Materyal No. 15: Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi
30	Materyal No. 16: Terör ile İlgili Türk Mevzuatı
33	Materyal No. 17: İfade Özgürlüğü ve Terörle Mücadelenin Farklı Boyutlarına Dair Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın Ömek Kararları
34	Materyal No. 18: Ömek Olay
35	Materyal No. 19: Basın Özgürlüğü ve Gazetecilerin Güvenliği ile İlgili Önemli Notlar
38	Materyal No. 20: Najafli – Azerbaycan Davası
39	Materyal No. 21: Devletin Gazetecilik Faaliyetini Engellememe Yükümlülüğü
42	Materyal No. 22: Ömek Olay
43	Materyal No. 23: Eğitim Mahkemesi Ömek Olayı
44	Materyal No. 24: Eğitim Sonrası Değerlendirme Formu

MATERYAL NO.1 EĞİTİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME FORMU

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ

1.Tarih GG AA YYYY

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION
EUROPEAN UNION - COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

2. Eğitim Grubu

3. Cinsiyetiniz?

Kadın

Erkek

4. Mesleğiniz?

5. Avukatlık mesleğinde tecrübe yılınız

5 yıldan az

6-10 yıl

11 yıl ve üzeri

6. Avukat olarak çoğunlukla çalıştığınız mahkemeler

7. Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz.

(1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
İfade özgürlüğünün bireysel ve toplumsal faydaları hakkında bilgi sahibiyim.					
İfade ve medya özgürlüğü ile ilgili ulusal ve uluslararası insan hakları standartlarının kaynakları konusunda bilgi sahibiyim.					
T.C. Anayasası'nın 90. maddesi bağlamında AİHS'nin Türk hukukundaki yeri konusunda bilgi sahibiyim.					
İfade özgürlüğünün asıl, sınırlamanın istisna olduğu prensibini önüne gelen somut davalarda uygulayabilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal olup olmadığını tespit etmek için üç aşamalı orantılılık testini etkin ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
Soruşturma ve yargılama sürecinde ifade özgürlüğü ile diğer haklar arasında adil bir denge kurabilirim.					

Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz.

(1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
AİHM içtihadı kapsamında neyin meşru amaç sayılabileceği hakkında bilgi sahibiyim.					
Hakaretin Türk hukukunda nasıl tanımlandığı konusunda bilgi sahibiyim.					
İfade özgürlüğünün hakaret bağlamında korunması ile ilgili AİHM içtihatları konusunda bilgi sahibiyim.					
Anayasa Mahkemesinin ve Yargıtayın ifade özgürlüğü ve hakaret konusundaki içtihatlarına dair bilgi sahibiyim.					
AİHM içtihatları ışığında koruma altındaki ifadeler (siyasi, ticari, sanatsal) hakkında bilgi sahibiyim.					
Ceza hukukundaki hakaretin suç olmaktan çıkmasına ilişkin eğilimler hakkında bilgi sahibiyim.					
Hakarete orantılılık ilkesini kolaylıkla ve etkili olarak uygulayabilirim.					
Terör ve hakaret davalarında AİHS 10. maddesine ilişkin AİHM tarafından belirlenen ilke ve standartları etkili olarak ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
AİHS'deki hakların askıya alınması kavramının ne anlama geldiği konusunda bilgi sahibiyim.					
İfade özgürlüğü bağlamında şiddete teşvik, nefret söylemi, terör propagandası ile çok eden kırıcı sözler ve eylemlerle ilgili AİHM standartlarını etkin ve yeterli olarak uygulayabilirim.					
Terörle mücadele kanunlarının uygulanmasının insan hakkı ihlallerine neden olmaması gerektiği konusunda bilgi sahibiyim.					
Basın özgürlüğünün demokratik toplumlardaki önemi hakkında bilgi sahibiyim.					
Sadece geleneksel medyanın değil, internet ortamında faaliyet yürüten yeni medyanın da AİHS ve T.C. Anayasası'ndaki haklar ve özgürlüklerden yararlandığı konusunda bilgi sahibiyim.					
Gazeteci güvenliği bağlamında AİHM'nin teminatları hakkında bilgi sahibiyim.					
Gazetecilerin yaptıkları haberler nedeniyle fiziki saldırıya uğramaları durumunda yaşadıkları hakkında bilgi sahibiyim.					
Gazetecilerin güvenliğinin sağlanması konusunda devletin sorumlulukları hakkında bilgi sahibiyim.					
İfade ve basın özgürlüğü alanında AİHS standartlarını ve Türk Yüksek mahkemelerinin içtihatlarını etkili ve yeterli olarak tatbik edebilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yapılacak bir müdahalenin bu hakkın kullanımında genel üzerinde caydırıcı etki yaratabileceğini göz önünde bulundurabilirim.					
İfade özgürlüğünün sadece müstakil bir hak olmadığını aynı zamanda diğer insan haklarının etkin şekilde uygulanmasının teminatı olduğunu farkındayım.					

Ulusal ve uluslararası normatif kaynaklar

- Evrensel İnsan Hakları Beyanamesi, 19. madde
- Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, 19. madde
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 10. madde
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, madde 25, 26 ve 28

İfade özgürlüğü hakkının kapsamı

İfade özgürlüğü şu unsurları kapsamaktadır:

- Fikir sahibi olma özgürlüğü, ifade özgürlüğünün bir ön koşuludur. Devletler vatandaşlarına herhangi bir ideolojiyi aşılammalı ve şu veya bu görüşe sahip kişiler arasında ayrımlarda bulunulmasına müsaade etmemelidir. Devlet tarafından tek taraflı bilginin teşvik edilmesi, fikir sahibi olma özgürlüğü önünde ciddi ve kabul edilemez nitelikte bir engel yaratabilir.
- Bilgi ve görüşleri açıklama özgürlüğü, bir ülkenin siyaset yaşamı ve demokratik bir şekilde işleyişi açısından en yüksek öneme sahiptir. Bu özgürlük olmadan serbest seçimler mümkün olamaz. Bu özgürlük, hükümeti ve hükümet mensuplarını eleştirme özgürlüğünü de içermektedir. Sanatsal yaratım ve performans ile bunların yayılması, AİHM tarafından fikir ve düşünce alışverişine katkıda bulunan temel bir faktör ve demokratik bir toplumun hayati bir unsuru olarak görülmektedir.
- Bilgi ve görüş edinme özgürlüğü, AİHM içtihadında (Tarsasag a Szabadsagjokert / Macaristan Davası) geliştirilmiş bulunan bilgiye erişim hakkını da kapsamaktadır.

İfade özgürlüğünün bu üç unsuru, Danıştay tarafından açıklanan yakın tarihli bir karara ilişkin karşıt bir görüşte de dile getirilmiş bulunmaktadır (13. Daire, E: 2014/3811).

Medyanın rolü

- 10. madde açıkça basın özgürlüğünden bahsetmemekle birlikte, Mahkeme 10. maddede yer alan özgürlüklerden yararlanmak konusunda basına özel bir statü tanıyan bir dizi ilke ve kural getiren kapsamlı bir içtihat yaratmış bulunmaktadır. Basının siyasetin denetçisi (bekçisi) olma rolü Mahkeme tarafından ilk kez Lingens / Avusturya Kararı'nda vurgulanmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda haber ve düşünceleri ifade ve yayma hakkının yanı sıra bilgi alma hakkı da 26. madde kapsamında tanınmaktadır. Bundan başka, ayrı bir hükümlerle, 28. maddede basının hür olduğu ve sansür edilemeyeceği açıkça dile getirilmektedir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, tıpkı AİHM gibi bir dizi kararda, basının, fikirleri, düşünceleri ve haberleri görsel ve basılı medya yoluyla yayma rolünün altını çizmiş bulunmaktadır (bk. Emin Aydın Davası, 2013/2602; İlhan Cihaner Davası, 2013/5574; Fatih Taş Davası, 2013/1461).

MATERYAL NO.2

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI'NDA, ULUSLARARASI BELGELERDE VE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NDE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE SAĞLANAN KORUMAYA İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE

Negatif ve pozitif yükümlülükler

- 10. madde Devletlere sadece ifade özgürlüğü hakkını ihlal edebilecek herhangi bir işlemde imtina etme değil, aynı zamanda kendi egemenlik alanları içerisindeki herkesin bu hakkı etkili bir şekilde kullanmasını sağlamak amacıyla gereken tüm tedbirleri alma yükümlülüğü de getirmektedir.
- Anayasa Mahkemesi de Bekir Coşkun Davası'nda bu noktayı teslim ederek kamu makamlarının negatif yükümlülük kapsamında zorunlu olmadıkça düşüncenin açıklanmasını ve yayılmasını yasaklamaması ve yaptırımlara tabi tutmaması gerektiğini; pozitif yükümlülük kapsamında ise ifade özgürlüğünün gerçek ve etkili şekilde korunması için gereken tedbirleri alması gerektiğini dile getirmiştir (Bekir Coşkun Davası, 2014, 12151).
- 10. madde kapsamında devletin pozitif yükümlülüğü AİHS'nin 13. maddesiyle (etkili başvuru hakkı) de bağlantılıdır. Anayasa Mahkemesi, Twitter Davası'nda sosyal medya ile ilgili olarak şu kanaatlere varmıştır: "Ülkemizde milyonlarca kullanıcısı olan bir sosyal paylaşım sitesine erişimin engellenmesinin bu kişilerin demokratik toplumun temellerinden olan ifade özgürlüğünü sınırlayıcı etkisi dikkate alındığında bu tür sınırlamaların hukuka uygunluğunun acilen denetlenmesi ve hukuka aykırılık tespiti hâlinde sınırlamanın hemen kaldırılması demokratik hukuk devleti ilkesinden kaynaklanan bir zorunluluktur."

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 90

(...)

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. **Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.**

MATERYAL NO.4

Sürek (1 No.lu) / Türkiye

Başvurucu, Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesi'nde devletin askerî operasyonlarını şiddetle kınayan ve yetkilileri bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi veren Kürt halkına zulüm ve baskı uygulamakla suçlayan iki okur mektubu yayımlamış olan haftalık bir derginin sahibiydi. Başvurucu, "devletin bölünmezliğine karşı propaganda yapmak ve halk arasında düşmanlık ve nefreti teşvik etmek"ten mahkûm edilmiştir. Kendisi ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini öne sürerek şikâyetçi olmuştur.

Glimmerveen ve Hagenbeek / Hollanda

Bu davada başvuruçular "Beyaz Hollandalılar"a seslenen ve beyaz olmayan herkesin Hollanda'yı terk etmesi gerektiğini belirten broşürler hazırladıkları için mahkûm olmuşlardır.

MATERYAL NO.6

Pakdemirli / Türkiye

Bir milletvekili olan Pakdemirli, 14 Nisan 1995 günü, bir basın toplantısında zamanın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e ağır tenkitlerde bulunarak kendisini başka kimi sıfatların yanı sıra yalancı ve iftiracı olarak nitelendirerek daha sonra beraat edecek olan iki ANAP'lı bakanın milletvekili dokunulmazlığını kaldırttığı için eleştirmiştir. Demirel, başvurucu hakkında, kendisine hem şahsen hem de Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı sıfatıyla hakaret dolu ve iftira içeren sözler sarf ettiği iddiasıyla tazminat davası açmıştır. 12 Temmuz 1995 tarihinde Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi, Pakdemirli'nin, Demirel'e tazminat olarak yaklaşık 55.000 Euro'ya denk gelen 5.000.000.000 Türk lirası ödemesine karar vermiştir. Dava temyiz aşamalarında da onanmıştır.

Temel hak ve özgürlükler, Anayasal metinlerde yer alırken genellikle sınırlayıcı düzenlemelere de yer verilmektedir. Bu sınırlamalar, ilgili hak ve özgürlüğe özgü olabileceği gibi, bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesinde düzenlendiği hâliyle genel sınırlamalar şeklinde de olabilmektedir.

Toplumsal gerçeklikler, hakların kötüye kullanılabilme ihtimali ve daha birçok sebeple temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, ideal bir durum olmasa da kabul edilebilir bir olgudur. Bu noktada önemli olan, sınırlandırmanın maksimum seviyelere çıkarılarak "hakkın özüne" dokunulmamasıdır.

Öte yandan, ifade özgürlüğü özelinde korunmaması gerektiği yönünde genel kabul görmüş "tartışmalı ifadelerin" varlığı, ifade özgürlüğünün sınırlarını belirlemede ortaya çıkan zorluklardan biridir. Tarihsel gerçekleri inkâr söylemi, demokratik rejimi yıkmayı hedefleyen ifadeler, ırkçılık, hoşgörüsüzlük, şiddet ve nefret barındıran ifadeler, pornografi ve çocukların korunması ile ilgili hususlar, ifade özgürlüğünü sınırlandırma kriterleri ile birlikte tartışılması sona ermeyecek ve sürekli geliştirilecek bir alan olarak karşımızda durmaktadır.

AIHM, ifade özgürlüğünün bazı koşullar altında sınırlandırılabilceğini ve sınırlandırma konusunda tartışmalı noktaları da dikkate alarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarını sonuçlandırmada "üç aşamalı testi" uygulamaktadır. Bu testin, Anayasa Mahkemesinin itiraz ve iptal davalarındaki "norm denetimi" sırasında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesini uygulama yönteminden belirgin bir farkı yoktur.

Birinci aşama: müdahalenin varlığını tespit

Temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri süren başvurucular, genellikle olayları anlatmakta ve kendilerinden uzmanlık beklenmediği için hukuki nitelendirmelerde hatalar yapmaktadır. Bundan farklı olarak kişiler, herhangi bir hak ihlaline uğramamış olsalar da haklarının ihlal edildiği inancı ile hareket edebilmektedirler. Bu sorunları ortaya koyabilmek adına üç aşamalı testin birinci aşamasını üç alt başlık altında incelemek gerekmektedir:

1. Müdahale, ifade özgürlüğünün hangi kapsamıyla ilişkilidir? Bilindiği gibi ifade özgürlüğü, düşünceye sahip olma, bilgi ve düşünceyi açıklama ve bilgiye ulaşma özgürlüklerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu yönleri ile olayın somutlaştırılması, ihlal tespitini kolaylaştıracaktır.

2. Gerçek anlamda bir müdahale var mıdır? Kişiler, herhangi bir ihlal bulunmasa da haklarının ihlal edildiği düşüncesinde olabilirler. Bu nedenle müdahale oluşturan durumun somutlaştırılması gerekir. İfade özgürlüğüne müdahale edilme biçimleri, özgürlüğün kullanılma şekline göre değişiklik gösterecektir. Basılmış bir kitabın toplatılması, süreli yayına sansür uygulanması, toplantı ve gösteri talebine olumsuz cevap verilmesi, gösterinin dağıtılması, soruşturma açılması, vb.

3. Müdahalenin yasal zeminde bir dayanağı olmalıdır. İfade özgürlüğünün sınırlandırılması ancak kanunla mümkün olacağından öncelikle müdahalenin yasal karşılığı belirlenecektir (Türk Ceza Kanunu [TCK] ve diğer yasal mevzuattaki düzenlemelere burada vurgu yapılacaktır.). Kanunilik; yasa, kanun hükmünde kararname [KHK], tüzük, yönetmelik, yargı içtihadı vb. yazılı veya yazılı olmayan fakat yürürlükte bulunan hükümlerin tamamını kapsamaktadır. Bu hükümlerle ilgili olarak bulunması gereken en önemli özellikler şunlardır:

MATERYAL NO.7 ÜÇ AŞAMALI TESTİN TÜRK HUKUKUNDA VE PRATİĞİNDE UYGULANMASI

- a- Herkes tarafından erişebilir olmalıdır.
- b- Herkes tarafından anlaşılabilir açıklıkta olmalıdır.
- c- Mevcut hükümler, hukukun keyfi kullanımına karşı güvence içermelidir
- d- Sunday Times / Birleşik Krallık Davası (Başvuru No. 6538/74)
- e- RTBF / Belçika Kararı (Başvuru No. 50084/06)

İkinci aşama: müdahalenin haklı sebebe dayanması

İfade özgürlüğü, mutlak bir özgürlük olmayıp Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan temel hak ve özgürlüklerin sınırlama rejimine tabidir. İfade özgürlüğüne ilişkin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sınırlama sebeplerine yer verilmiştir. Basın özgürlüğünün sınırlandırılmasında ise kural olarak 28. maddenin dördüncü fıkrası gereğince Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26 ve 27. madde hükümleri uygulanacaktır. Bundan başka basın özgürlüğünün sınırlandırılmasında 28. maddenin beşinci, yedinci ve dokuzuncu fıkralarında bazı özel sınırlama sebeplerine yer verilmiştir.

Ancak ifade ve basın özgürlüklerine yönelik sınırlamaların da bir sınırının olması gerektiği açıktır. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesindeki ölçütler göz önüne alınmak zorundadır. Bu sebeple ifade özgürlüğüne getirilen sınırlandırmaların denetiminin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesinde yer alan meşru amaçlar çerçevesinde ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26 ve 28. maddeleri kapsamında yapılması gerekmektedir.

AIHS'de düzenlenen meşru amaçlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Ulusal güvenliğin korunması
- Toprak bütünlüğünün korunması
- Kamu emniyetinin korunması
- Düzensizliğin ve / veya suç işlenmesinin önlenmesi
- Sağlığın korunması
- Ahlakın korunması
- Başkalarının şöhretinin veya haklarının korunması
- Gizli olarak elde edilen bilgilerin açıklanmasının önlenmesi
- Yargı organlarının otorite ve tarafsızlığının sürdürülmesi

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda düzenlenen "meşru amaçlar" ile AIHS'de düzenlenen "meşru amaçlar" genel olarak örtüşmektedir.

Ancak "ahlakın korunması" ve "sağlığın korunması" ifadeleri Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açıkça yer almamaktadır.

"Cumhuriyetin temel nitelikleri ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması", "suçluların cezalandırılması", "özel ve aile hayatlarının korunması" ve "kanunun öngördüğü meslek sıralarının korunması" meşru amaçları da AIHS'de yer almamaktadır. Fakat bu düzenlemelerdeki farklılık yorumla giderilebilir niteliktedir.

Burada önemli olan, meşru amaçların istisnai nitelikte olduğu ve dar yorumlanması gerektiğidir.

Terör bağlamında öne çıkan meşru amaçlar konusunda ise “ulusal güvenliğin korunması, toprak bütünlüğünün korunması, kamu emniyetinin korunması, düzensizliğin ve / veya suç işlenmesinin önlenmesi ve gizli olarak elde edilen bilgilerin açıklanmasının önlenmesi” vurgulanabilir.

Üçüncü aşama: demokratik toplumda gereklilik ve orantılılık

Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Öze dokunma yasağını ihlal etmeyen müdahaleler yönünden gözetilmesi öngörülen “demokratik toplum düzeninin gerekleri” kavramı, öncelikle ifade özgürlüğü üzerindeki sınırlamaların zorunlu veya istisnai tedbir niteliğinde olmalarını, başvurulabilecek en son çare veya alınabilecek en son önlem olarak kendilerini göstermelerini gerektirmektedir. “Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma”, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacıyla yönelik olmasını ifade etmektedir. Buna göre, sınırlayıcı tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa veya başvurulabilecek en son çare niteliğinde değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez.

Başka bir ifadeyle, yapılan sınırlama, hak ve özgürlüğün özüne dokunarak kullanılmasını engelliyor veya aşırı derecede güçleştiriyorsa, etkisiz hâle getiriyorsa veya ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlama aracı ile amacı arasındaki denge bozuluyorsa demokratik toplum düzenine aykırı olacaktır.

Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğü ile basın özgürlüğü alanında getirilen müdahalelerde, hedeflenen amaca ulaşabilmek için seçilen müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda, demokratik toplumun temellerinden olan ifade özgürlüğünün, sadece olumlu karşılanan veya kimseye saldırgan gelmeyen veya insanların kayıtsız kalabildiği bilgi ve düşünceler değil, devletin veya toplumun bir bölümünü eleştiren, saldırgan gelen, sarsıcı nitelik taşıyan veya rahatsız eden bilgi ve düşünceler için de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Çünkü bunlar, demokratik toplum düzeninde geçerli olan çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir.

Orantılılık ve ölçülülük testi yapılırken somut olaya yönelik cevap alınması gereken sorular vardır. Bu sorular AİHM uygulamaları ile ortaya çıkmıştır:

- İfadenin içeriğinde şiddet çağrısı, nefret söylemi ve terör propagandası var mı?
- İfadeyi kullanan kişi kimdir (kişinin terörle ilgisi, tanınmışlık düzeyi, toplumu etkileme gücü vb.)?
- İfadede kullanılan araç nedir (aracın etki ve yayılma niteliği, kitap, dergi, gazete gibi süreli ve süresiz yayınlar veya işitsel ve görsel araçlar)?
- İfadede kullanılan yöntem nedir (yöntemin etkinliği ve geniş kitlelere ulaşma becerisi, resim, karikatür, şarkı, slogan, dans, heykel, duruş, hareket vb.)?
- İfadenin kullanıldığı yer neresi (Terör eylemlerinin yaygın olduğu veya güvenliğin zayıfladığı noktalarda ortaya konan ifade ile sakin yerlerde ortaya konan ifadenin etkisi farklılık göstermektedir.)?
- İfade ne zaman kullanılmıştır (Terör olaylarının etkili olduğu bir dönemde kullanılan ifadeler kamu düzenini daha olumsuz yönde etkileyebilecektir -zamanın soğutucu etkisi.)?

MATERYAL NO.8 DELFİ – ESTONYA, BAŞVURU NO. 64569/09

Delfi, Estonya'daki en büyük haber portallarından biridir. Okuyucular haberlere yorum yazabilir; buna rağmen Delfi, yasa dışı içeriği sınırlama ayrıca filtreleme, uyarma ve kapatma politikalarına göre işlemektedir. Delfi buz yollarıyla ilgili bir haber yayımlamıştır, haber makul kabul edilmiş ve ortalamanın üzerinde yorum almıştır. Yorumların bazıları L. olarak tanınan kişiye yöneltilmiş tehditler dâhil saldırı içerikli ifadeler içermektedir. Birkaç hafta sonra L. yirmi yorumun silinmesini ve kendisine tazminat ödenmesini talep etmiştir. Delfi yorumları aynı gün kaldırmış ancak tazminat ödemeyi reddetmiştir. Daha sonra mesele Mahkemeye taşınmıştır ve L.ye ilk talebinden daha az miktarda da olsa tazminat verilmesine hükmedilmiştir. Delfi'nin yansız bir aracı olma ve bu nedenle de e-ticaret kapsamındaki yükümlülüklerden muaf olma talebi reddedilmiştir.

KARARSIZIM

MATERYAL NO.9

KATILYORUM

KATILMIYORUM

MATERYAL NO.9

**TAMAMEN
KATILYORUM**

HIÇ KATILMIYORUM

MATERYAL NO. 10 ISINMA ALIŞTIRMASINDA KULLANILACAK İFADELER

I. Hakaret konusunda:

(i) “Sen emir köpeği misin, senin çirkin suratını görmek istemiyorum.” ifadesi hakaret olarak sayılmamalıdır.

“Sen emir köpeği misin, senin çirkin suratını görmek istemiyorum.” – Ancak Yargıtay bu ifadeyi hakaret saymıştır (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11 Şubat 2014 tarihli Kararı, E. 2013/4-521, K. 2014/54).

(ii) “Bence bir insan eleştirilerini çirkin bir dil kullanmadan dile getirebilir.” diyen bir hâkim, bir sanığı hakareten suçlu bulma yetkisine sahiptir.

Bir hâkim karar verirken kendi kişisel değerlerine ne ölçüde dayanabilir? Bu değerler kanunun lafzı ve ruhu ile çatıştığında nasıl hareket etmelidir?

II. Ağır eleştiri konusunda:

(iii) Üst düzey siyasetçilere hitaben kullanılan “Kırmızıyı görünce saldırıyor demek. Möölletvekili.” ifadesi hakaret sayılmamalıdır.

Yerel mahkemeler ve Yargıtay, üst düzey siyasetçilere hitaben kullanılan “Kırmızıyı görünce saldırıyor demek. Möölletvekili.” ifadesini hakaret saymıştır. Anayasa Mahkemesi ise bunu hakaret olarak görmemiş ve yeniden yargılamaya hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi bu ifadelerin içinde geçtiği yazının bütünüyle birlikte ve bunların söylendikleri bağlamdan kopartılmaksızın, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine kanaat getirmiştir (Anayasa Mahkemesinin 4 Haziran 2015 tarihli Kararı, Başvuru No. 2014/12151).

(iv) Üst düzey bir siyasetçinin kafasını bir köpek bedeni üzerine yerleştirerek yapılan kolaj hakaret sayılmamalı ve ağır siyasi eleştiri olarak görülmelidir.

Üst düzey bir siyasetçinin kafasını bir köpek bedeni üzerine yerleştirerek kolaj yapmak – Yargıtay bunu siyasi eleştiri saymaktadır (Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 25 Mayıs 2009 tarihli Kararı, 2009/10444 E. ve 2009/10167 K. sayılı).

III. Nefret söylemi konusunda:

(v) Eş cinseller tarafından kurulmuş bir derneğe ithafen “sapkınların derneği” ifadesinin kullanılması nefret söylemi sayılmalıdır.

“Kaos GL isimli sapkınların derneğinin de avukatlığını yürüten...” – Anayasa Mahkemesi şeref ve itibara saygı hakkına yönelik bir ihlal bulunmadığına hükmetmiştir (Anayasa Mahkemesi Başvuru No. 2013/5356).

Karşı oyda Ŗu ifadelere yer verilmiŖtir: “Farklı cinsel eğilimleri olan kiŖilere karŖı toplumda egemen olan ayrımcılık, dıŖlayıcılık ve nefretin önlenmesinin, devletin pozitif yükümlölükleri arasında olduğunda tereddüt bulunmamaktadır.” ve “somut olayda, kiŖisel haklar ile [...] arasında denge”.

(vi) Üst düzey bir siyasetçinin ülkesine gelen yabancıları kastederek “Belçika’nın İslamlaŖtırılmasına karŖı çık.,” “Entegrasyon politikası kandırmacasına dur de.” ve “Avrupalı olmayan işsizleri evlerine geri yolla.” şeklindeki ifadeleri nefret söylemi sayılmalıdır.

“Belçika’nın İslamlaŖtırılmasına karŖı çık.,” “Entegrasyon politikası kandırmacasına dur de.,” “Avrupalı olmayan işsizleri evlerine geri yolla.” – AİHM bu ifadelerin yabancıları karŖı açıkça güvensizlik, inkâr ve hatta nefret uyandırabilecek bir nitelik taşıdığını dile getirmektedir (AİHM’nin 16 Temmuz 2009 tarihli Féret / Belçika Kararı, Başvuru No. 15615/07).

MATERYAL NO. 11 İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE HAKARET İLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI STANDARTLAR

Uluslararası belgeler

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, madde 8 (özel ve aile hayatına saygı hakkı)
- Uluslararası Medeni ve Siyasal Hakları Sözleşmesi, madde 17 (mahremiyet hakkı)
- Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, madde 12 (Kimsenin özel yaşamına, ailesine, konutuna veya haberleşmesine keyfî olarak karışamaz, şeref ve adına saldıramaz.)

Ulusal mevzuat

Anayasa hukuku açısından:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bakımından, 17. maddeye (kişinin manevi varlığının korunması hakkı), 20. maddeye (özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine saygı), 26. maddenin 2. fıkrasına (ifade özgürlüğünün kısıtlanması konusunda meşru bir gerekçe olarak "şöhret")

Ceza hukuku açısından:

Türk Ceza Kanunu bakımından, 125. madde 1. fıkr (hakaret), 134. madde 1. fıkr (özel hayatın gizliliğini ihlal), 267. madde (iftira), 299. madde (Cumhurbaşkanı'na hakaret), 300. madde (Devlet'in egemenlik alametlerini aşağılama), 301. madde (Türklüğü, Cumhuriyeti, Devlet'in kurum ve organlarını aşağılama), 216. madde (halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama) ve Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında 5816 sayılı Kanun

Basın Kanunu açısından:

Madde 11 (cezai sorumluluk), madde 14 (düzeltme ve cevap), madde 18 (düzeltme ve cevabın yayımlanmaması)

İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında:

Madde 9 (kişilik hakları ve özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi)

Medeni hukuk açısından:

Türk Medeni Kanunu madde 24 (kişilik haklarına saldırı) ve madde 25 (maddi ve manevi tazminat hakkı) ile Borçlar Kanunu (haksız fiillerden doğan sorumluluk)

Usul Muhakemeleri Kanunu madde 26- (1) (hâkimin, tarafların talep sonuçlarıyla bağlı olması)

Türk Ticaret Kanunu madde 58- (basın yayın yoluyla haksız rekabet)

İş Kanunu madde 25. II, b (işverenin şeref ve namusuna dokunacak sözler) ve (işverenin meslek sırlarının açıklanması)

RTÜK Kanunu madde 8 (yayın ilkeleri)

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 17- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

(Değişik: 7/5/2004-5170/3 md.) Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

Madde 20- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. (Mülga cümle: 3/10/2001-4709/5 md.)

(Değişik: 3/10/2001-4709/5 md.) Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/2 md.) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

Madde 26(f.2)- (Değişik: 3/10/2001-4709/9 md.) Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Türk Ceza Kanunu

Madde 122- (Değişik: 2/3/2014-6529/15 md.)

(1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;

- Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,
- Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,
- Bir kişinin işe alınmasını,
- Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını,

engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 125 (f.1)- Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ... veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilâl ederek işlenmesi gerekir.

Madde 134- (1) Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(2) Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükümlenir.

Madde 267- (1) Yetkili makamlara ihbar veya şikâyetle bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idarî bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin maddî eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunulması hâlinde, ceza yarı oranında artırılır.

(3) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş mağdurun aleyhine olarak bu fiil nedeniyle gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması hâlinde; iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.

(5) Mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti hâlinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; süreli hapis cezasına mahkûmiyeti hâlinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına hükmolunur.

(6) Mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, beşinci fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.

(7) İftira sonucunda mağdur hakkında hapis cezası dışında adli veya idarî bir yaptırım uygulanmışsa; iftira eden kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(8) İftira suçundan dolayı dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlar.

(9) Basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararı, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilân olunur. İlân masrafı, hükümlüden tahsil edilir

Madde 299- (1) Cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Değişik fıkra: 29/06/2005-5377 S.K./35.mad) Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

Madde 300- (1) Türk Bayrağını yırtarak, yakarak veya sair surette ve alenen aşağılayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu hüküm, Anayasada belirlenen beyaz ay yıldızlı al bayrak özelliklerini taşıyan ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik alâmeti olarak kullanılan her türlü işaret hakkında uygulanır.

(2) İstiklal Marşını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların yabancı bir ülkede bir Türk vatandaşı tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

Madde 301- (Değişik Madde: 08/05/2007 - 5759 S.K/md.1)

(1) Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Devletin askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayan kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

MATERYAL NO. 12 HAKARET SUÇLARI İLE İLGİLİ ULUSAL MEVZUAT

(3) Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

(4) Bu suçtan dolayı soruşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

Madde 216- (1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dinî değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında 5816 sayılı Kanun

Madde 1- (1) Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret eden veya söven kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Atatürk'ü temsil eden heykel, büst ve abideleri veyahut Atatürk'ün kabrini tahrip eden, kıran, bozan veya kirleten kimseye bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

(3) Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçları işlemeye başkalarını teşvik eden kimse asıl fail gibi cezalandırılır.

Madde 2- (1). Birinci maddede yazılı suçlar; iki veya daha fazla kişiler tarafından toplu olarak veya umumî veya umuma açık mahallerde yahut basın vasıtasıyla işlenirse hükmolunulacak ceza yarı nispetinde artırılır.

(2) Birinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı suçlar zor kullanılarak işlenir veya bu suretle işlenmesine teşebbüs olunursa verilecek ceza bir misli artırılır.

Madde 3- Bu Kanunda yazılı suçlardan dolayı Cumhuriyet savcılıklarınca re'sen takibat yapılır.

Madde 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5- Bu Kanunu Adalet Bakanı yürütür.

Basın Kanunu

Madde 11- Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur.

Sürelili yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.

Sürelili yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümlerle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.

Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümlerle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.

Yukarıdaki hükümler, sürelili yayınlar ve süresiz yayınlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanır.

Madde 14- Sürelili yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük sürelili yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer sürelili yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Düzeltilme ve cevaptan, buna neden olan eser belirtilir. Düzeltilme ve cevap, ilgili yazıdan uzun olamaz. Düzeltilme ve cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde düzeltilme ve cevap otuz satırı geçemez.

Sürelili yayının birden fazla yerde basılması halinde, düzeltilme ve cevap yazısı, düzeltilme ve cevap hakkının kullanılmasına sebebiyet veren eserin yayımlandığı bütün baskılarda yayımlanır.

Düzeltilme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, birinci fıkraya hükümlerine aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden itibaren onbeş gün içinde cevap ve düzeltilme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar.

MATERYAL NO. 12 HAKARET SUÇLARI İLE İLGİLİ ULUSAL MEVZUAT

Sulh ceza hâkiminin kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Yetkili makam üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Yetkili makamın kararı kesindir.

Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına hâkim tarafından karar verilmesi halinde, birinci fıkradaki süreler, sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten, itiraz edilmişse yetkili makamın kararının tebliği tarihinden itibaren başlar.

Düzeltilme ve cevap hakkına sahip olan kişinin ölmesi halinde bu hak, mirasçılardan biri tarafından kullanılabilir. Bu durumda, birinci fıkradaki iki aylık düzeltme ve cevap hakkı süresine bir ay ilave edilir.

Madde 18- Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına ilişkin kesinleşmiş hâkim kararlarına uymayan sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili onmilyar liradan yüzellimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ağır para cezası, bölgesel süreli yayınlarda yirmimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda ellimilyar liradan az olamaz.

Sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilen ağır para cezasının ödenmesinden yayın sahibi, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili ile birlikte müte-silsilen sorumludur.

İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, madde 9 (kişilik hakları ve özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi)

İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

Madde 9- (1) İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır.

(2) Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi onbeş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

(3) Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır.

(4) Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcısının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.

İfade doğruysa

- Anayasa Mahkemesi, 8/4/2015 tarihli Nihat Özdemir Kararı (Başvuru No. 2013/1997)
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2014/11549 E., 2015/8464 K. sayılı Karar
- *AIHM Ristamaki and Korvola – Finlandiya Davası (Başvuru No. 66456/09)*

Siyasi bir söylem (mecliste veya mahkemede söylenmişse veya bu tür süreçlerin bir raporuysa)

- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2014/8985 E., 2015/6808 K. sayılı ve 27/5/2015 tarihli Karar
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2014/12667 E., 2015/97028 sayılı 14/9/2015 tarihli Karar
- *AIHM Castells – İspanya Davası (Başvuru No. 11798/85)*

Hiciv ise

- Anayasa Mahkemesi, 4/6/2015 tarihli Bekir Coşkun Kararı (Başvuru No. 2014/12151)
- *AIHM Feldek – Slovakya Davası (Başvuru No. 29032/95)*
- *AIHM Rózycki ve Kuliś – Polonya Davası (Başvuru No. 27209/03)*

Hakaret içeren fikir başka birinin ifadesi ise (ve gazeteci bunu desteklemiyorsa)

- *AIHM Jersild – Danimarka Davası (Başvuru No. 15890/89)*

Kamu yararı varsa

- Anayasa Mahkemesi, 30/06/2014 tarihli İlhan Cihaner Kararı (Başvuru No. 2013/5574)
- Anayasa Mahkemesi, 26/02/2015 tarihli Ergün Poyraz Kararı (Başvuru No. 2013/2809)
- Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 2015/7864 E. ve 2015/1693 K. sayılı ve 22/5/2015 tarihli Karar
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2014/11586, 2015/8272 sayılı ve 22/6/2015 tarihli Karar
- *AIHM Thorgeirson – İzlanda Davası (Başvuru No. 13778/88)*
- *AIHM Bladet Tromso – Norveç Davası (Başvuru No. 21980/93)*

Devletin bir kuruluşuna yöneltilmişse

- Anayasa Mahkemesi, 2013/2393 sayılı ve 11/3/2013 tarihli Tuğrul Çulfa Kararı
- Anayasa Mahkemesi, 23/01/2014 tarihli Emin Aydın Kararı (Başvuru No. 2013/2602)
- Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2012/34727 E., 2013/33480 K. sayılı ve 24/12/2013 tarihli Karar
- Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 2015/6248 E., 2015/3846 K. sayılı ve 01/07/2015 tarihli Karar
- *AIHM Eon – Fransa Davası (Başvuru No. 26118/10)*
- *AIHM Otegi Mondragon – İspanya Davası (Başvuru No. 2034/07)*

Değer yargılarını içeren bir fikir açıklamasıysa

- Anayasa Mahkemesi, 16/07/2014 tarihli Nilgün Halloran Kararı (Başvuru No. 2012/1184)
- Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 2015/1393 E., 2015/1782 K. sayılı ve 22/05/2015 tarihli Karar
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2014/10209 E., 2015/6715 K. sayılı ve 26/05/2015 tarihli Karar
- *AIHM Lingens – Avusturya Davası (Başvuru No. 9815/82)*
- *AIHM Feldek – Slovakya Davası (Başvuru No. 29032/95)*

MATERYAL NO. 14 ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

Aşağıdaki örnek olayı inceledikten sonra şu soruları tartışınız:

- Kişinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olmuş mu?
- Bu müdahale kanuna uygun bir şekilde mi yapılmış?
- Müdahaleyi haklı kılan meşru bir gerekçe var mı?
- Müdahale orantılı mı, demokratik bir toplumda gerekli mi?

Örnek Olay

(Hasan Yazıcı / Türkiye Davası, Başvuru No. 40877/07)

15 Kasım 2000 tarihinde günlük "Milliyet" gazetesinde yayımlanan bir köşe yazısında, Türkiye Bilimler Akademisi bilim etiği komitesi eski başkanı ve akademisyen Hasan Yazıcı, tanınmış bir akademisyen ve Yükseköğretim Kurulunun eski başkanı Profesör Dr. İ. D.yi "Annenin El Kitabı" başlıklı kitabında başka bir profesörün eserinden aşırma yapmakla (intihal) suçlamıştır.

Bu köşe yazısında başvurucu, başka hususların yanı sıra, bilim ahlakından sapmanın birçok çeşidi olduğunu, ancak en ilkel ve tehlikeli olanın ise başkasının eserini kendinin gibi sunmak olduğunu; "intihale" Batı kültürlerinde çok kötü gözle bakıldığını ve intihal gerçekleştirenlerin adi suç işlemiş muamelesi gördüklerini; bu tür eylemlerin telif hakları yasalarına göre cezalandırıldığını ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yaratıcı düşünce ve ürünlerin uygar ülkelerdeki kutsal dokunulmazlığa henüz kavuşmadığını dile getirmiştir. Bu bağlamda Yazıcı, doçent adaylarının yayınlarının bilim ahlakına uyup uymadığının incelenmesi amacıyla, YÖK'ün bir etik komitesi kurmaya karar verdiğine değinmiştir. İntihalin çok yaygın olduğunu ve dolayısıyla YÖK'ün söz konusu kararının yerinde olduğunu savunmuş ve YÖK'ten, kurucusu İ. D.ye dönerek yaptığı intihalden dolayı özür dilemesini istemesi çağrısında bulunmuştur. Yazıcı, yazısının bu kısmında, Profesör Dr. İ. D.nin "Annenin El Kitabı" adlı kitabında Dr. Benjamin Spock'un "Baby and Childcare" adlı kitabından intihal yaptığını ileri sürmüştür. Yazıcı, etik komitesi kurma yönünde attığı adım için YÖK'ü kutlamakla birlikte, öncelikle söz konusu olayın üzerine gidilmediği takdirde, "bilim ahlakımızı" düzeltmenin mümkün olmayacağını dile getirmiştir. Makalenin ilerleyen kısımlarında Yazıcı, intihal bakımından zaman aşımı uygulanmasını ve geçerli yaptırımın esnek olmayışını da eleştirmiştir.

Yazıcı, köşe yazısının yanındaki bir kutucukta, Türkiye Bilimler Akademisinin başkanı olduğu sırada intihalle başa çıkmaya çalışırken nasıl yenilgiye uğradığını anlatmıştır. Bu bağlamda, etik komitesinin İ. D. hakkında yukarıda belirtilen görüşünden ve bu çerçevede karşılaştığı direnişten ve neticesinde de komite üyelerinin istifasından bahsetmiştir.

18 Kasım 2000 tarihinde Türkiye Millî Pediatri Derneği Genel Kurulu, "Milliyet" gazetesinde yayımlanan bu yazıyı, Profesör Dr. İ. D.ye yönelik bir saldırı niteliği taşıdığı gerekçesiyle kinamıştır.

29 Kasım 2000 tarihinde Profesör Dr. İ. D., köşe yazısında dile getirdiği iddiaların kişilik haklarına ve itibarına yönelik bir saldırı teşkil ettiğini öne sürerek Yazıcı aleyhinde Medeni Kanun'un 24. maddesine dayanarak dava açmıştır.

Madde 1: Terörizmin tanımı

- 1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "terör suçu", Ek'te sıralanan antlaşmalardan birinin kapsamına giren veya bu antlaşmalarda tanımlanan suçlar anlamına gelir.

Madde 5: Terör Suçunun İşlenmesine Alenen Tahrik

- 1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "bir terör eylemini işlemeye alenen tahrik"; terör suçunun işlenmesini kışkırtmak niyetiyle, böyle bir eylemin dolaylı olsun veya olmasın terör suçlarını savunarak, bir veya birden fazla suçun işlenmesi tehlikesine yol açacak bir mesajın kamuya yayılması veya başka bir şekilde erişilebilir hâle getirilmesi anlamına gelir.
- 2) Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasa dışı olarak ve kasten işlendiği durumlarda, terör suçunun işlenmesine alenen tahriki, ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

Madde 6: Terörizme Eleman Temini

- 1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "terörist saflara katma", bir başka kişiyi terörist bir eylemi işlemeye veya bu eylemin işlenmesine katılmaya yahut bir veya daha fazla suçun bir dernek veya grup tarafından işlenmesine katkıda bulunmak amacıyla bir dernek veya gruba katılmaya teşvik etmek anlamına gelmektedir.
- 2) Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasa dışı olarak ve kasten bir suç işlendiği durumda, terörist saflara katmayı, ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

Madde 7: Terörizm Amaçlı Eğitim

- 1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "terörizm için eğitim", bir terör suçunu icra etmek veya bu suçta katkıda bulunmak amacıyla, beceriyi bu amaçla kullanmak niyetiyle kazandığını bilerek, patlayıcıları, ateşli silahları ve diğer silahları veya öldürücü yahut tehlikeli maddeleri yapmayı veya kullanmayı veya diğer özel yöntem ve teknikleri öğretmeyi sağlamak anlamına gelir.
- 2) Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasa dışı olarak ve kasten bir suç işlendiği durumda, terörizm için eğitimi, ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

MATERYAL NO. 16 TERÖR İLE İLGİLİ TÜRK MEVZUATI

Terörle Mücadele Kanunu'nun (Kanun no. 3713) ilgili maddeleri aşağıda yer almaktadır:

Madde 1 (Terör tanımı): Terör; cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devlet'in ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devlet'in iç ve dış güvenliği, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

Madde 3 (Terör suçları): 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320'nci maddeleri ile 310'uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır.

Madde 4 (Terör amacı ile işlenen suçlar): Aşağıdaki suçlar, 1'inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:

- a) Türk Ceza Kanunu'nun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319'uncu maddeleri ile 310'uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.
- b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'da tanımlanan suçlar.
- c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110'uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.
- ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
- d) Anayasa'nın 120'nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilan edilen bölgelerde, olağanüstü hâlin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.
- e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 68'inci maddesinde tanımlanan suç.

Madde 6 (Açıklama ve yayımlama):

1) İsim ve kimlik belirterek veya belirtmeyerek kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayımlayanlar veya bu yolla kişileri hedef gösterenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2) Terör örgütlerinin; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven yahut bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bildiri veya açıklamalarını basanlar veya yayımlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

3) Bu Kanun'un 14'üncü maddesine aykırı olarak muhbirlerin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayımlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

4) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiillerin basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, basın ve yayın organlarının suçun işlenişine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Madde 7 (Terör örgütleri):

(...)

2) Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek yahut bu yöntemlere başvurmaya teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Aşağıdaki fiil ve davranışlar da bu fıkra hükümlerine göre cezalandırılır:

(...)

b) Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde:

1. Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması veya taşınması,
2. Slogan atılması,
3. Ses cihazları ile yayın yapılması,
4. Terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi.

Türk Ceza Kanunu'ndaki, halkı kin ve düşmanlığa tahrik ile kanunlara uymamaya tahrik, 3713 sayılı Kanun'da terör suçu olarak sayılmamıştır.

Türk Ceza Kanunu (Kanun no. 5237)

Madde 216 (Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşışılama):

(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hâlinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşışılamanın, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dinî değerleri alenen aşışılamanın, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

MATERYAL NO. 16 TERÖR İLE İLGİLİ TÜRK MEVZUATI

Madde 217 (Kanunlara uymamaya tahrik):

1) Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişi, tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Ortak hüküm

Madde 218-(1)

Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar artırılır.

Anayasa Mahkemesi

Açık, somut ve yakın tehlike bulunması

- Emin Aydın Davası, Başvuru No.2013/409, Karar tarihi: 23/1/2014
- Fatih Taş Davası, Başvuru No. 2013/1461, Karar tarihi: 12/11/2014

Yargıtay

Terörizm propagandası yapma suçu yasallık ayrıca şiddeti ve terör örgütlerinin tehditkâr yöntemlerini övme unsuru içermelidir.

- 16. Ceza Dairesi, 2015/2204 E. - 1295 K. sayılı ve 12/5/2015 tarihli Karar
- 9. Ceza Dairesi, 2013/14927 E. - 2605 K. sayılı ve 10/3/2014 tarihli Karar

Terörizm propagandası aleni yapılmalı

- 9. Ceza Dairesi, 2009/22624 E. - 2012/36 K. sayılı ve 2/1/2012 tarihli Karar
- 9. Ceza Dairesi, 2006/345 E. - 2007/13 K. sayılı ve 30/1/2007 tarihli Karar

Terörizm propagandası kasıtlı olmalı

- 16. Ceza Dairesi, 2015/1752 E. - 1779 K. sayılı ve 10/6/2015 tarihli Karar
- 9. Ceza Dairesi, 2010/5039 E. - 201/3760 K. sayılı ve 21/3/2012 tarihli Karar

Savunma hakkının korunması

- 16. Ceza Dairesi, 2015/327 E. - 1277 K. sayılı ve 11/5/2015 tarihli Karar

MATERYAL NO. 18 ÖRNEK OLAY

Ünlü bir film yönetmeni, son filmlerinden birinde, intihar saldırganlarının *sosyal belirlemecilik* (determinizm) sonucunda ortaya çıktıklarını, bu belirlemecilikten dolayı bu yola başvurduklarını iddia eden bir konuyu ele almış ve aslında masum olduklarını ortaya koymuştur. Filmde, intihar saldırılarını düzenleyen teröristlerin manevi dünyaları anlatılıp incelenmiş ve saldırı eylemi öncesinde inancın verdiği güçle bu insanların ne kadar mutlu oldukları gösterilmiştir.

Film vizyona girdikten sonra, ilk üç ay içerisinde filmde anlatılan yöntemlere benzer yöntemlerin uygulandığı iki terör saldırısı meydana gelmiştir.

Bu terör saldırılarından sonra 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesi ve Türk Ceza Kanunu'nun 214 ve 215. maddeleri kapsamında insanları suç işlemeye teşvik ettiği, suç ve suçluyu övdüğü gerekçesiyle ünlü yönetmen aleyhine ceza soruşturması başlatılmıştır.

Sorular:

Bu dava sizin önünüze gelseydi kararınız ve / veya argümanlarınız ne olurdu?

- Soruşturmayı yürüten savcı olsaydınız?..
- Ünlü yönetmenin avukatı olsaydınız?..
- Davada karar verecek Ağır Ceza Mahkemesi üyesi olsaydınız?..

Kamu bekçisi olarak gazeteciler

Basın, demokratik toplumlarda hayati bir role sahiptir. Basın özgürlüğü ve özgür bilgi akışı olmaksızın hiçbir demokrasi işlemez. Dolayısıyla tüm Üye Devletlerde basının-yayıncıların, gazetecilerin, blog yazarlarının -ki bunlar gittikçe artan düzeyde basın kadar hayati bir rol oynamaktadır- korunmasına şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Basın, siyasetçileri yakından takip edip haklarında bilgi vererek "kamu bekçisi" rolünü oynamaktadır (*Lingens – Avusturya*). Gazetecilere yönelik özel koruma, benzer bir "bekçi" rolü oynadıklarından sivil toplum örgütlerini kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi R (2000) 7 sayılı Tavsiye Kararı'nda gazeteci kavramı

Bu tanıma göre Gazeteci, her türlü kitle iletişim aracı ile bilginin toplanması ve halka ulaştırılması faaliyetini düzenli veya profesyonel olarak yürüten gerçek yahut tüzel kişi olarak tanımlanabilir.

Devletin gazeteci güvenliği ile ilgili pozitif yükümlülüğü

Devlet, gazeteciler veya medya kurumlarına yönelik tehdit veya sindirme faaliyetlerinden haberdar ise koruyucu tedbir alma ve bu tür iddialara yönelik etkin soruşturma yürütmekle yükümlü olabilir. AİHS'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) hem kasten ve kanuna aykırı şekilde yaşamın sona erdirilmesine karşı bir yasak getirmekte hem de yaşamın korunması için uygun adımların atılması konusunda yetkililere pozitif bir yükümlülük yüklemektedir. Yaşamı koruma yükümlülüğünün iki temel unsuru bulunmaktadır:

- Kişiye karşı suç işlenmesinde caydırıcı olmak amacıyla etkili ceza yasası hükümlerini yürürlüğe sokarak ve beraberinde bu tür hükümlerin ihlalinin önleme, bu ihlallere karşı mücadele etme ve ihlallerin cezalandırılması için yasa uygulama mekanizmasının desteği ile devletin, yaşam hakkını güvence altına alma görevi
- Belirli koşullarda yetkililerin, diğer bireylerin cezai eylemlerinden dolayı yaşamları risk altında olan birey veya bireyleri korumaya yönelik önleyici operasyonel tedbirler alma konusundaki pozitif yükümlülüğü

Dink – Türkiye (Başvuru No. 2668/07) Davası

AİHM'ye göre, "Planlanan suikasttan ve yakın zamanda olma olasılığından haberdar olan üç yetkili makamdan hiçbiri durumu önlemeye yönelik harekete geçmemiştir.". Mahkeme ayrıca "Dink'in hayatının korunması konusunda hasil olan hatalara yönelik etkili bir soruşturma yürütülmediğine" hükmetmiştir.

Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca hem devlet görevlileri hem de devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen yasa dışı öldürmelere karşı etkin soruşturma yürütülmelidir. Soruşturma açılmasının temel koşulları şunlardır:

MATERYAL NO. 19 BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ VE GAZETECİLERİN GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ NOTLAR

- (i) Yetkililer, konudan haberdar olduktan sonra kendileri resen harekete geçmelidir (Diğer bir deyişle yakın akrabasının soruşturma başlatma yönünde girişimi gerekmemelidir.).
- (ii) Soruşturma olaylara karışanlardan bağımsız olmalıdır.
- (iii) Soruşturma, kullanılan gücün gerekçelendirilip gerekçelendirilmediğini tespit edebilecek ve sorumluların belirlenerek cezalandırılmasını sağlayacak şekilde etkin olmalıdır. Olay ile ilgili delillerin korunmasına yönelik makul tüm adımlar yetkililerce atılmış olmalıdır. Soruşturmada, ister doğrudan suç işleyenler ister suç emri veren veya suçu organize edenler olsun sorumluların veya ölüm nedeninin tespit edilebilmesini tehlikeye atabilecek her türlü yetersizlik bu standardın uygulanmasını riske sokacaktır.
- (iv) Soruşturma makul sürede ve hızda yürütülmelidir.
- (v) Şikâyet sahibi soruşturma usulüne etkin şekilde erişebilmelidir.

Uygulamada, yürütülecek soruşturmanın güvenilirliğinin sağlanması için, yetkili makamların hukukun üstünlüğüne riayet etmeleri konusunda kamu güveninin idamesi ve yasa dışı eylemlerde her türlü gizli anlaşmanın veya bu tür eylemlerin hoş görülmesinin önlenmesi açısından yeterli olacak şekilde soruşturmada kamu denetimi unsuru bulunması gerekmektedir.

Diğer dava örnekleri

Kılıç – Türkiye Davası'nda, gazeteci olarak çalışan bir kişinin öldürülmesine ilişkin soruşturmanın kapsamının sınırlı olması ve süresinin kısa olması nedeniyle Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlali tespit edilmiştir. Sözleşme'nin 2. maddesi, öldürmenin gazetecilik faaliyetleri ile ilgili olduğu makul bir biçimde iddia edilmiş olsa da yetkililerin bu tür bir olasılığın soruşturulmasına yönelik yeterli adımları atmasını öngörmektedir. Soruşturmayı yürüten yetkililerin, devlet görevlilerinin (güvenlik kuvveti mensupları gibi) saldırılarda yer almış olma olasılığını göz önünde bulundurmadıkları durumlarda yine Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlali söz konusu olabilmektedir.

Devlet görevlilerince güç kullanımı, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı müdahale veya cezalandırmayı kesinlikle yasaklayan Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline de neden olabilmektedir. Muamelenin süresi, fiziksel veya zihinsel etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi davanın tüm koşullarına dayalı olarak kötü muamele "asgari düzeyde ağırlığa" ulaşmış kabul edildiğinde bu ilke ihlal edilmiş olacaktır.

Nitekim Tekin – Türkiye Davası'nda Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlali tespit edilmiştir; zira bu davada gazeteci başvuru, gözleri bağlı şekilde soğuk ve karanlık bir hücrede tutularak vücudunda yara ve çürükler bırakacak şekilde fiziksel güç kullanılarak sorgulanmıştır.

Sözleşme'nin 3. maddesi kötü muamelenin önlenmesi ve soruşturulması için yetkililere yükümlülükler getirmektedir. Bu yükümlülükler Sözleşme'nin 2. maddesinde öngörülen yaşam hakkı konusunda yukarıda ele alınan yükümlülüklerle eş değerdir. Dolayısıyla benzer şekilde, kötü muamelenin varlığına dair ciddi iddialar da dikkatle ve etkin şekilde soruşturulmalıdır.

Anayasa Mahkemesi Serpil Kerimoğlu ve diğeri Kararı

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 17. maddesi ile koruma altına alınan yaşam hakkı çerçevesinde, devletin sınırları dâhilinde hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra devlet, pozitif bir yükümlülük olarak, **yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını** gerek kamusal makamların, gerek diğeri bireylerin, **gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır** (AYM, E. 1999/68, K. 1999/1, K.T. 6/1/1999). Devlet her türlü tehdit ve şiddete karşı bireylerin maddi ve manevi bütünlüğünü korumakla yükümlüdür (AYM, E. 2005/151 K. 2008/37, K.T. 3/1/2008; E. 2010/58, K. 2011/8, K.T. 6/1/2011).”

MATERYAL NO. 20 NAJAFLI – AZERBAJCAN DAVASI

Najafli, "Boz Qurd" adındaki bir gazetede gazeteci ve başeditördür. 9 Ekim 2005 tarihinde birkaç muhalefet partisi Bakü'de izinsiz bir gösteri düzenler. Adı geçen gazeteci, diğer beş gazeteci ile birlikte, olayın haberini yapmak üzere gösteriye gider. Gazeteci, kendisinin gazeteci olarak tanınmasını sağlayan özel bir mavi yelek giymez ancak göğsünde bir gazeteci kimlik kartı vardır. Gösterinin polis tarafından dağıtılması sırasında başvuru sahibi ve meslektaşları dövülür ve çeşitli yerlerinden yaralanırlar. Başvuru sahibinin ifadesine göre, kendisi polislere gazeteci olduğunu söylemiş ve onlardan durmalarını istemiştir. Gazeteci kafasına darbe alır ve dövülmesinin ardından bilincini kaybeder. Aynı gün hastaneye götürülür. 26 Ekim 2005 tarihinde, kapalı kranioserebral travma (beyin travması), beyin sarsıntısı ve başının üst kısmında yumuşak doku hasarı tanısının yer aldığı bir doktor raporu alır. 10 Temmuz 2006'da 19 No.lu Şehir Polikliniğinden bir doktor raporu daha alır. Söz konusu raporda Najafli'nin, kapalı kranioserebral travma ve beyin sarsıntısı tanısı almış bir hasta olarak kayıt altına alındığı ve hastanın durumunun uzun süreli tedavi gerektirdiği yer alır.

Yukarıdaki olay çalışması ile ilgili olarak şu soruları tartışınız:

- Bu davada devletin yükümlülüğü nedir?
- Sözleşme'nin hangi maddesi / maddeleri uygulanacaktır?
- Polis memuru, şahsın gazeteci olduğunu nasıl bilebilir? Örneğin, gazeteciler özel gömleklemlerle veya başka bir şekilde görünür kılınmalı mıdır?
- Neden gazeteciler, gazetecilik faaliyeti yürüttüklerini yetkililere anlatmak zorundadır?

AİHM, gazetecilerin işlerini yapmalarını engelleyebilecek her türlü tedbirin Sözleşme'nin 10. maddesi çerçevesinde soruna neden olabileceği kanaatindedir.

Bilgiye erişim

• Devletin yükümlülüklerinden biri, gazetecilerin bilgi toplamalarına izin vererek gazetecilik faaliyetini yürütmelerine bir müdahalede bulunmamaktır.

• *Dammann – İsviçre Davası*'nda AİHM, bir gazetecinin, savcılık ofisindeki idari asistanı gizli bilgileri ifşa etmesi konusunda kışkırtması gerekçesiyle hüküm giymesini, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlali olarak yorumlamıştır. Mevzubahis asistan, büyük bir soygunda şüpheli bulunan kişilerin sabıka kayıtlarıyla ilgili bilgileri iletmiştir. Bu davada gazetecinin cezalandırılması, yayının gerçekleştirilmesinden önce atılan bir adım olup böylesi bir ceza, gazetecileri, toplum hayatını etkileyen konularda kamu tartışmalarına katkıda bulunmaktan muhtemelen caydırmış olacaktır. Bu nedenle, söz konusu cezanın basın bilgi sağlama ve kamunun bekçisi olma rolünü engellemesi muhtemeldir. Ayrıca, gazetecinin kendisi söz konusu bilgileri yayımlamamaya karar verdiği için, ilgili kişilerin haklarına herhangi bir zarar gelmemiştir. Bu koşullar altında Mahkeme, demokratik bir toplumda basın özgürlüğünün sağlanması ve korunması çıkarını göz önünde bulundurarak, başvurucunun suçlu bulunmasının, söz konusu meşru amaca ulaşılması karşısında makul bir şekilde orantılı olmadığı kanısına varmıştır.

• Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki haber alma özgürlüğü hakkı, esasen, hükûmetleri bir kişinin, başkalarının vermek istediği veya isteyebileceği bilgileri almasını kısıtlamaktan men etmek olarak yorumlanmaktadır. Mahkeme ayrıca gazetecilerin bilgiye erişim hakkının önemini de teslim eder:

i) Bilgi toplama gazetecilikte önemli bir aşamadır ve basın özgürlüğünün doğasında olan, korumalı bir parçasıdır.

ii) Kamu yararına olan bilgilere erişime mani olmak amacıyla koyulan engeller, medyada veya ilgili alanlarda çalışanları söz konusu mevzuları takip etmekten caydırabilir. Sonuç olarak, son derece önemli olan "kamu bekçiliği" rollerini daha fazla üstlenemeyebilirler ve doğru ve güvenilir bilgi sağlama yetileri olumsuz yönde etkilenebilir.

iii) Yetkililerin bilgi toplamanın önüne engeller çıkarması hâlinde kanunlar, bir nevi dolaylı sansür hâline gelebilecek keyfi kısıtlamalara izin veremez. Bu konuda, *Társaság a Szabadságjogokért – Macaristan Davası* örneği, bilgiye erişim kavramının anlatıldığı Modül 1'e atıfta bulunarak öğrenilere sunulabilir.

• Gazeteciler, devlet tarafından hukuki bir sonuç yaratılmaksızın gizli kamera kullanarak bilgi toplayabilmelidir. Gizli kamera kullanarak bir röportajı kaydeden ve yayımlayan dört gazetecinin tutuklanmasına ilişkin *Haldimann ve diğ.leri – İsviçre Davası*'nda, AİHM altıya bir oyla İsviçre makamlarının, Sözleşme'nin ifade özgürlüğüne ilişkin 10. maddesi çerçevesinde korunan haklarını ihlal ettikleri sonucuna varmıştır. Mahkeme, gazeteciler tarafından gizli kamera kullanımının kamuya genel bir konu hakkında bilgi vermeyi hedeflediğini, kaydedilen kişinin hiçbir şekilde kişisel olarak değil profesyonel bir aracı olarak hedef alındığını vurgulamıştır. Mahkemeye göre, aracının özel hayatına yapılan müdahale, sigorta aracılığı alanındaki kötü uygulamaların ortaya çıkarılmasına ilişkin bilgilerdeki kamu menfaatini aşacak derecede ciddi düzeyde değildir.

Gazetecilik kaynaklarının korunması

• Gazetecilik kaynaklarının korunması, bazı Sözleşme'ye Taraf Devletlerdeki kanun ve meslek etiği kurallarında yansıtıldığı ve gazetecilerin özgürlüğüne ilişkin çeşitli uluslararası belgelerde vurgulandığı üzere basın özgürlüğünün temel koşullarından birisidir (*Shapovalov – Ukrayna Davası*).

• Gazetecilerin kendi kaynaklarını koruma hakları Sözleşme'nin 10. maddesi ile koruma altına alınan "kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın bilgi ve görüşlerin alınması ve açıklanması" özgürlüğünün bir parçasıdır. Bu hak, basın özgürlüğünün mihenk taşıdır ve o olmadan bilgi kaynakları, kamuyu ilgilendiren konularda bilgilendirme yapmak konusunda basına yardımcı olmaktan vazgeçebilmektedir. Sonuç olarak, basının hayati derecede önemli kamu bekliliği rolü tehlikeye girebilmekte ve basının kamuya eksiksiz, doğru ve güvenilir bilgi sunabilmesi olumsuz şekilde etkilenebilmektedir (*Sanoma Uitgevers B. V. – Hollanda Büyük Daire Davası*).

• Gazeteci kaynaklarının açıklanmasını gerektiren emirler, kamu yararına yönelik her şeyin üstünde bir gereklilikle gerekçelendirilmelidir. *Sanoma Uitgevers B. V. – Hollanda Davası*'nda AİHM, gazeteciler tarafından, başvuru sahibi şirketin sahip olduğu bir araba dergisi için çekilen yasa dışı sokak yarışı fotoğraflarını içeren bir CD-ROM'a polis tarafından el konulmasını değerlendirmiştir. El koymanın gerekçesi Ceza Muhakemesi Kanunu olmuştur; fakat iç hukukun kalitesi "kanunda öngörülmüş" olma testini geçecek kadar yeterli görülmemiştir. Mahkeme, gazetecilerin, haber kaynaklarını ifşa etmelerini gerektiren mahkeme emirlerinin bir hâkim veya başka bir bağımsız ve tarafsız karar verici makam tarafından inceleme garantisine tabi olması gerektiğini vurgulamıştır. Böylesi bir inceleme için şu gereklilikler söz konusudur:

- (i) Söz konusu inceleme, yürütmeden ve haber kaynaklarının korunması ilkesinden daha ağır basan bir kamu çıkarı olması gerekliliğinin, ilgili bilginin verilmesinden önce var olup olmadığına karar verme ve eğer yoksa söz konusu kaynağın kimliğini ifşa edebilecek bilgiye gereksiz erişimi engelleme yetkisini haiz diğer ilgili taraflardan bağımsız bir kurum tarafından yapılmalıdır.
- (ii) İncelemenin ancak, söz konusu kaynakları açığa çıkarabilecek malzemenin verilmesinin ardından yapılması, gizlilik hakkının özüne zarar verecektir.
- (iii) Kaynağın ifşa edilmesini isteyen makamların argümanlarının düzgün bir şekilde değerlendirilebilmesi için, herhangi bir ifşada bulunmadan önce potansiyel riskler ve ilgili çıkarlar, ifşa edilmesi istenen materyaller göz önünde bulundurularak tartılmalıdır.
- (iv) İnceleme, daha az müdahaleci bir tedbirin yeterli olup olmayacağı hususu da dâhil olmak üzere, açık ve net kriterler doğrultusunda yürütülmelidir.
- (v) Hâkim veya başka bir yetkilinin, haber kaynaklarının, elde tutulan materyalde özellikli olarak isimleri geçsin veya geçmesin, söz konusu materyalin bildirilmesinin gazetecilerin kaynaklarının kimliğini tehlikeye atma yönünde ciddi bir risk oluşturması gerekçesiyle, açığa çıkmaktan korunması için, ifşa emri vermeyi reddetmesi veya sınırlı yahut nitelikli bir emir verebilmesi mümkün olmalıdır.
- (vi) Acil durumlarda, ilgili materyalin yetkililer tarafından kullanılmasından önce, kaynakların tanınmasına neden olabilecek bilgilerin, bu türden bir risk taşımayan bilgilerden ayırt edilmesi ve ayrı tutulmasına ilişkin bir prosedür olmalıdır.

- AİHM, içtihadında haber kaynaklarının belirlenmesinin bunlar üzerinde bir “caydırıcı etki” yaratabileceğine dikkat çekmektedir. Hiç kimse, soruşturmacılar tarafından kimliğinin ortaya çıkarılabileceğini bile bile muhbir veya usulsüzlüğü açığa çıkaran kişi olmak istemeyecektir (*Financial Times Ltd ve diğerleri – Birleşik Krallık Davası*).
- Gazetecilik amaçlı iletişimlerin izlenmesi tehlikesi mevcut ise gazetecilik kaynaklarının ifşa edilmesi veya telefonla bilgi vermek istenmeyeceği anlamına geleceğinden devlet tarafından yapılan gizli takipler gazetecilerin ifade özgürlüğüne müdahaleye neden olabilmektedir. Verilerin başka yetkililere iletilmesi, yok edilmesi veya izleme tedbirlerinin gazeteciye bildirilmemesi neticesinde kaynakların gizliliği zarar görebilmektedir (*Weber ve Saravia – Almanya Davası*).

Arama ve el koyma işlemleri

- Arama ve el koyma işlemleri Sözleşme’nin 8. maddesine (özel hayat ve aile yaşamı, konut ve yazışmalara saygı hakkı) uygun olmalıdır. Kaynakları koruma yükümlülüğünden dolayı yayınevi AİHM içtihadında “konut” olarak kabul edilmiş ve Sözleşme’nin 8. maddesi çerçevesinde korunmuştur. Yayınevlerinde yapılacak aramalar gereklilik arz edip orantılı olmalı ve aramanın amacı, bir yazının yazarının adını ortaya çıkarmak olmamalıdır (*Saint-Paul Luxembourg S. A. – Lüksemburg Davası* ve *Görmüş – Türkiye Davası*).

MATERYAL NO. 22 ÖRNEK OLAY

Metal sanayisindeki işçilerin katıldığı protesto gösterileri sırasında haber yaptıkları için 29 – 30 Haziran 2015 tarihlerinde günlük “(…)” gazetesi ve haber kanalı (...) TV’nin muhabirleri saldırıya uğramış ve tehdit edilmişlerdir. Kimliği tespit edilemeyen şahıslar, metal sanayisindeki işçilerin eylemlerini haber yaptıkları için muhabirlere saldırarak onları kaçırmakla tehdit etmiştir. “(…)” gazetesinin (...) ilinin muhabirliğini yapan (...)’ın evinde patlamalar olmuştur. “(…)” Gazetesi ve (...) TV’nin diğer serbest çalışan muhabirleri de tehdit edilmiştir. Gazeteciler sendikasının genel sekreteri “Tüm saldırı ve baskılara derhâl son verilmeli, gazeteciler ve medya çalışanları haber yaptıkları için korkutulmamalıdır.” diyerek bu tehditleri kınamıştır.

Yukarıdaki örnek olay çalışması ile ilgili olarak şu soruları tartışınız:

- Ulusal yetkililer, gazetecilere yönelik saldırı ve tehditlere nasıl yanıt vermelidir?
- Bu olayda Sözleşme’nin hangi maddelerini uyguladınız?
- Bu bağlamda devletin pozitif yükümlülükleri nelerdir?
- Arzu Erkan’ın evindeki patlamalara ulusal yetkililer nasıl tepki göstermelidir?
- Gazetecilere özel koruma sağlanması neden çok önemlidir?

Günlük gazete "İfade"de gazeteci olarak görev yapan Ömer Halidođlu, Mecliste bulunan bir parti liderinin karşı cinsten biriyle evlilik dışı ilişkisi olduğu bilgisini almıştır. Politikacı son derece dindar ve düzenli aile hayatına sahip biri olarak tanınmaktadır ve açıklamalarında aile birliğinin önemini vurgulamaktadır. Politikacının bir otel odasında kimliği bilinmeyen bir kadınla cinsel ilişkiye girme görüntülerinin yer aldığı video kaset bir muhbir tarafından gazeteciye ulaştırılır. Ömer Halidođlu otel resepsiyonuna gider; çalışanlardan biri, politikacının otelde sık sık konakladığını ve birkaç kez çift kişilik oda tuttuğunu teyit eder. Politikacı ile olan fotoğraflarda yer alan kadınla da irtibata geçme girişiminde bulunur ancak kadın herhangi bir açıklama yapmayı reddeder.

Bu politikacının da aday olduğu seçim kampanyası sırasında, Gazeteci Ömer Halidođlu, politikacının yaşadığı çifte standartlı hayat hakkında "İfade" gazetesinde bir köşe yazısı yayımlar. Yazı hem gazetesinin basılı kopyalarında hem de internet sayfasında "ahlaksız ilişki, sadakatsiz politikacı, güvenilmez lider, kötü baba" başlığı altında yayımlanır. Yazının internette yayımlanan hâlinde politikacı ile metresinin otel odasında çekilmiş fotoğrafları da yer alır. Politikacı gayet net görünürken kadının yüzü flu olarak verilmiştir. Fotoğrafları yayımlama kararı genel yayın yönetmeni tarafından verilmiştir.

Bu haber üzerine, politikacı özel hayatının ihlali gerekçesiyle şikâyette bulunur ve bunun neticesinde Türk Ceza Kanunu uyarınca gazeteci ve "İfade" gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Kemal Tuğral aleyhine bir hakaret davası açılır. Kuvuşturma sırasında yayınevinde arama yapılır ve Gazeteci Ömer Halidođlu'nun bilgisayarına el konulur.

İlk Derece Mahkemesi ihtiyati tedbir kararı verir ve seçim kampanyası sonuçlanana kadar gazetesinin politikacı hakkında herhangi bir yazı yayımlamasını yasaklar. Gazeteci hakaretten suçlu bulunur ve bir yıl hapis ve 15.000 TL adli para cezasıyla cezalandırılır. Genel yayın yönetmeni özel hayatın gizliliğini ihlal etmek ve hakaretten suçlu bulunur ve 500.000 Türk lirası adli para cezası ile cezalandırılır.

Ömer Halidođlu ve Genel Yayın Yönetmeni Kemal Tuğral karardan memnun kalmaz ve mahkûmiyetin ifade özgürlüklerini ihlal ettiğini vurgulayarak beraat talebiyle temyiz başvurusunda bulunmaya karar verirler.

MATERYAL NO. 24 EĞİTİM SONRASI DEĞERLENDİRME FORMU

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION
EUROPEAN UNION - COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

1. Tarih GG AA YYYY

2. Eğitim Grubu

3. Cinsiyetiniz?
 Kadın Erkek

4. Mesleğiniz?

5. Avukatlık mesleğinde tecrübe yılınız
 5 yıldan az 6-10 yıl 11 yıl ve üzeri

6. Avukat olarak çoğunlukla çalıştığınız mahkemeler

7. Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz. (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
İfade özgürlüğünün bireysel ve toplumsal faydaları hakkında bilgi sahibi oldum.					
İfade ve medya özgürlüğü ile ilgili ulusal ve uluslararası insan hakları standartlarının kaynakları konusunda bilgi sahibi oldum.					
T.C. Anayasası'nın 90. maddesi bağlamında AİHS'nin Türk hukukundaki yeri konusunda farkındalığım arttı.					
İfade özgürlüğünün asıl, sınırlamanın istisna olduğu prensibini önüme gelen somut davalarda uygulayabilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal olup olmadığını tespit etmek için üç aşamalı orantılılık testini etkin ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
Soruşturma ve yargılama sürecinde ifade özgürlüğü ile diğer haklar arasında adil bir denge kurabilirim.					

Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz. (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
AİHM içtihadı kapsamında neyin meşru amaç sayılabileceği hakkında bilgi sahibi oldum.					
Hakaretin Türk hukukunda nasıl tanımlandığı konusunda bilgi sahibi oldum.					
İfade özgürlüğünün hakaret bağlamında korunması ile ilgili AİHM içtihatları konusunda bilgimi artırdım.					
Anayasa Mahkemesinin ve Yargıtayın ifade özgürlüğü ve hakaret konusundaki içtihatlarına dair bilgi sahibi oldum.					
AİHM içtihatları ışığında koruma altındaki ifadeler (siyasi, ticari, sanatsal) hakkında bilgi sahibi oldum.					
Ceza hukukundaki hakaretin suç olmaktan çıkmasına ilişkin eğilimler hakkında bilgilendim.					
Hakarete orantılılık ilkesini kolaylıkla ve etkili olarak uygulayabilirim.					
Terör ve hakaret davalarında AİHS 10. maddesine ilişkin AİHM tarafından belirlenen ilke ve standartları etkili olarak ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
AİHS'deki hakların askıya alınması kavramının ne anlama geldiği konusunda bilgi sahibi oldum.					
İfade özgürlüğü bağlamında şiddete teşvik, nefret söylemi, terör propagandası ile şok eden kırıcı sözler ve eylemlerle ilgili AİHM standartlarını etkin ve yeterli olarak uygulayabilirim.					
Terörle mücadele kanunlarının uygulanmasının insan hakkı ihlallerine neden olmaması gerektiği konusunda bilgi sahibi oldum.					
Basın özgürlüğünün demokratik toplumlardaki önemi hakkında farkındalığım arttı.					
Sadece geleneksel medyanın değil, internet ortamında faaliyet yürüten yeni medyanın da AİHS ve T.C. Anayasası'ndaki haklar ve özgürlüklerden yararlandığı konusunda bilgilendim.					
Gazeteci güvenliği bağlamında AİHM'nin teminatları hakkında bilgi sahibi oldum.					
Gazetecilerin yaptıkları haberler nedeniyle fiziki saldırıya uğramaları durumunda yaşadıkları hakkında duyarlılığım arttı.					
Gazetecilerin güvenliğinin sağlanması konusunda devletin sorumlulukları hakkında bilgilendim.					
İfade ve basın özgürlüğü alanında AİHS standartlarını ve Türk Yüksek mahkemelerinin içtihatlarını etkili ve yeterli olarak tatbik edebilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yapılacak bir müdahalenin bu hakkın kullanımında genel üzerinde caydırıcı etki yaratabileceğini göz önünde bulundurabilirim.					
İfade özgürlüğünün sadece müstakil bir hak olmadığını aynı zamanda diğer insan haklarının etkin şekilde uygulanmasının teminatı olduğunun farkındayım.					

8. Eğitimde en çok beğendiğiniz üç hususu belirtiniz

9. Eğitimde iyileştirilmesi gerektiğini düşündüğünüz en önemli üç hususu belirtiniz

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe and implemented by the Council of Europe. The Central Finance and Contracts Unit is the contracting authority of this Project.

<http://ifadeozgurlugu.taa.gov.tr>

www.coe.int/ankara

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
R.Tagore Cad. No: 10/8 06550 Çankaya, ANKARA
T : +90 (312) 468 84 64
F : +90 (312) 468 84 06

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluşun 47 üyesinin 28'i Avrupa Birliği üyesidir. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

TUR